

נר שמואל

לענין ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

יום רביעי כ"ד בשבט תשע"ו

שו"ת סיכום הדף היומי

מייל: n101@okmail.co.il פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

גיטין - נ"ב

1. משנה - יתומין שסמכו אצל בעל הבית ואף שלא נתמנה דינו כאפוטרופוס, או שמינה להן אביהן אפוטרופוס - חייב לעשר פירותיהם. כיצד מתיישב עם דברי הברייתא 'אתם' - ולא שותפין, ולא אריסין, ולא אפוטרופין? להאכיל את היתומים מעשרים מיד, אבל כשמניחים באוצר אין מעשרים כיון שיעשרו היתומים כשיגדלו.
2. גם בברייתא בענין אפוטרופין שנינו שתורמין ומעשרין להאכיל ולא להניח. אלו דינים נוספים הובאו בברייתא זו בענין אפוטרופוס?
  - א. מוכרים מנכסיהם בהמה, עבדים ושפחות, בתים, שדות וכרמים, להאכילם אבל לא להניח [שמה יגנבו או משום שבח בית אביהן].
  - ב. מוכרים עבורם פירות, יינות, שמנים וסלתות, להאכיל אבל לא להניח.
  - ג. עושין להן לולב וערבה וסוכה וציצית, וכל דבר שיש לו קצבה - לרבות שופר.
  - ד. לוקחין להן ספר תורה, תפילין ומזוזות, וכל דבר שיש לו קצבה - לרבות מגילה.
  - ה. אין פוסקין עליהם צדקה ואין פודין עליהן את השבויין, ולא לתנחומי אבלים. הטעם שבכל דבר שאין לו קצבה, כגון עניים, נמצא נכסיהם כלים.
  - ו. אינם רשאים לדון עם הטוען על יתומים שמא יתחייבו, אלא כשיגדלו ידונו הם, ואם דנו לזכות ונתחייבו, אין תוקף לדין.
  - ז. אינם רשאים למכור עבורם קרקע רחוקה או רעה ולקנות בדמיה קרובה או יפה, שמא החדשות יתקלקלו.
  - ח. אינם רשאים למכור שדות ולקנות בדמיהן עבדים. למכור עבדים ולקנות בדמיהן שדות, לרבנן: רשאים. לרשב"ג: אינם רשאים שמא יצא ערעור.
  - ט. אינם רשאים להוציא עבדים לחירות, אפילו כשהעבדים משלמים, כיון שאין גופן קנוי להם.
  - י. לרבנן - לפרנס היתומים ניתן למכור לאחרים והם ישחררו, לרבי - כשם שרשאים למכור לאחרים כך רשאים למכור לעבדים עצמם.
  - יא. כשיגדלו יחשב עמהן וישבע שלא נשאר בידו כלום. לרשב"ג - אינו צריך.
  - יב. אין עושין אפוטרופין: נשים - אין דרכן לצאת ולבא, ועבדים - אינם נאמנים, וקטנים - אינם בני דעת. ואם מינן אבי יתומין - הרשות בידו.
3. אלו מעשים הובאו בגמרא בענין אפוטרופוסים ונכסי יתומים?
  - א. אפוטרופוס בשכונתו של ר' מאיר - היה מוכר קרקע וקונה עבדים, לא הניחו ר"מ, בחלומו הראו שמשמים חפצים להרוס והוא בונה ומ"מ לא התייחס לזה משום 'דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין'.
  - ב. ומעשה נוסף בר"מ - היו שנים שהתגרה בהם השטן ובכל בין השמשות של ערב שבת היו רבים זה עם זה. הזדמן לשם ר' מאיר ועכבם שלש זמנים כאלו עד שהשלים ביניהם, שמע את השטן אומר ווי על שהוציאו ר' מאיר מהבית.
  - ג. אפוטרופוס שהיה מוכר קרקע וקונה שוורים לא אמר לו ר' יהושע בן לוי מאומה, כיון שסבר כר' יוסי שאמר: מימי לא קריתי לאשתי 'אשתי' אלא 'ביתי', כיון שכל צרכי הבית נעשים על ידה והיא עיקרו של בית. ולשורי קריתי 'שדי' - כיון שהוא עיקרו של שדה. משמע שזו מכירה הוגנת.
  - ד. יתומים שהיו סמוכים אצל זקנה אחת מכרה עבורם את הפרה, טענו הקרובים לרב נחמן שאף אחד לא מינה אותה.
  - ה. אמר להם שנינו שסמכו דינה כנתמנתה. טענו שהפרה התייקרה, ענה להם: ברשות הקונה התייקרה. אך כשטענו לו שעדין לא קיבלו כסף אמר שא"כ המכירה לא הושלמה ויכולים לחזור בהם. כפי שאמר רב חנילאי בשם שמואל שנכסי יתומים הם כהקדש ונקנים רק בכסף.
  - ו. יינו של רבנו עוקבא היתום נמכר ע"י אפוטרופוס, משכו כשהשווי לחבית היה ארבעה זוזים. ואח"כ התייקר ועמד על ששה פסק רב נחמן - שיכול לחזור בו כדלעיל.
4. כיצד הדין במקח וממכר של יתומים אם הוקר או הוזל?
  - א. משכו פירות מהיתומים ועוד לא שילמו להם - התייקר: יכולים היתומים לחזור בהם כיון שקניינים בכסף.
  - ב. הוזל - אין הקונה יכול לחזור כיון שלא יהיה כח הדיוט חמור מהקדש, ומהדיוט אחר שמשך אינו יכול לחזור בו.
  - ג. משכו היתומים פירות מאחרים ולא נתנו דמים - התייקר: המוכרים אינם יכולים לחזור כיון שלא יהיה כח הדיוט חמור. הוזל - סברו לומר שיכולים לחזור בהם כיון שקונים רק בכסף וכדלעיל.
  - ד. דחה רב שישא: כיון שרעה היא עבורם, שמא יצטרכו לפירות ולא יביאו להם עד שישלמו כסף.
  - ה. שילמו ולא משכו - אם הוזל, יכולים היתומים לחזור בהם, שלא יהיה כח הדיוט חמור, וכל שלא משך יכול לחזור.
  - ו. התייקר - סברו לומר שהמוכר אינו יכול לחזור בו אינו יכול, כיון שקניינים בכסף כדלעיל.
  - ז. דחה רב שישא שרעה היא ליתומים כיון שיאמרו להם נשרפו חיטך בעליה. המשך -

- ד. שלמו ליתומים ולא משכו מהם, התייקר - יכולים היתומים לחזור משום לא יהיה כח הדיוט חמור. הוזל - סברו לומר שהקונים אינם יכולים לחזור, משום שקניינם בכסף. דחה רב שישא - שרעה היא להם אם יצטרכו זוזים ולא יביאו להם עד שיתנו פירות.
5. רב אשי ורב כהנא חתמו על שטר מכירה, שכתבה אמו של זעירא היתום שמכרה עבורם קרקע כדי לפרוע להם מס, כיצד עשו זאת בלא הכרזה? כיון שאמרו נהרדעא בענין יתומים, למס גולגולת ולמזונות ולקבורה - מוכרים בלא הכרזה, כיון שאין פנאי להמתין 30 ימי ההכרזה.
6. עמרם הצבעי היה אפוטרופוס של יתומים, מה טענו הקרובים עליו לרב נחמן, ומה ענה להם?
 א. הוא מתלבש ומתכסה מנכסי יתומים - ענה: צורך היתומים שיראה אדם חשוב ויתקבלו דבריו.
 ב. אוכל ושונה משלהם ואינו עשיר לשלם זאת מכספו - ענה: יתכן שמצא מציאה.
 ג. אינו מפרנס הקרקעות כראוי להם - ענה: הביאו עדים שמפסיד הוא ואסלקנו. ומצינו שנחלקו בדעת רב האם מסלקים אפוטרופוס שמפסיד - ולהלכה מסלקים.
7. נחלקו במשנה - איזה אפוטרופוס צריך להשבע כשיגדלו היתומים שלא עיכב בידו כלום משלהם. מה הדעות וטעמיהם?
 א. רבנן - מינהו אבי יתומים - ישבע, כיון שכנראה קיבל טובה מהאב, ומשום שצריך להשבע לא ימנע מלהמנות. מינהו בי"ד - לא ישבע. כיון שעושה טובת חנם לבי"ד וימנע להמנות משום השבועה.
 ב. אבא שאול, חילוף הדברים - מינהו בי"ד ישבע, כיון שיש לו הנאה שיצא עליו קול שבי"ד סומכים עליו, ולא ימנע משום שבועה. מינהו אבי יתומים - לא ישבע, כיון שמשום אהבה וריעות עשה לו, ואם תשביענו ימנע להמנות. להלכה - שמואל פסק כאבא שאול. ובברייתא ראב"י פסק ששניהם נשבעין והלכה כדבריו. רב אבהו גרס - מינהו אבי יתומים - ישבע, מפני שהוא בנושא שכר.
8. אלו דיני מזיק בהיזק שאינו ניכר הובאו במשנה שדינם בשוגג - פטור, במזיד - חייב?
 א. המטמא - טהרותיו של חברו, כגון תרומה.
 ב. המדמע - תרומה בחולין של חברו ומפסידו שאוסרו לזרים וצריך למוכרו לכהנים בזול.
 ג. והמנסך - יין חברו, לרב: מנסך ממש - שכשך ידו לתוכו לשם ע"ז. לשמואל: מערבו ביין נסך ואסרו בהנאה. שמואל נקט - שמנסך פטור משום קלב"מ, שהרי נסקל. אמנם רב סבר שמשעת הגבהה קנה לגוזלו, ומתחייב בנפשו רק בשעת ניסוך. רב נקט - שמערב כבר נלמד ממדמע. אמנם שמואל סבר שכיון שקנס הוא [שהרי היזק שאינו ניכר אין שמו היזק] אי אפשר ללמוד קנס מקנס.